

⁶ *Proti slovům a protož, kdož by z obyvatelův království tohoto X rukou a: Zřízení zemské C 5. Viz tam.*

¹ *Škrtnuta sice jen část na f. Vr, ale škrtnutí jistě platí celému artikuli. Slova O obhajování řádu a práva odkazují k DXLVIII. Viz též L I.*

A XVII^a.

O neodcizování zboží od království českého^a.

Což^a se privilegium císaře Karla J. Mt. dotýče¹, kterýmž vtěluje a připojuje množství zámkův a zemí do království českého; kdež pak král Jiří jest smlouvu učinil o některé zámky a města s knížetem Ottů falkrabí na Rejně², a též také s knížaty míšenskými o mnohé zámky a města též smlouvy učinil³, a J. Mt. král. pán náš⁴ také o též zámky jakož i král Jiří s knížaty míšenskými smlouvy učiniti ráčil, s znamenitým počtem panův a rytířstva: již pak podlé těch smluv nahoře dotčených o svrchu psané zámky a města má tak zachováno býti a při tom zuostati. Než již po dnešní den král J. Mt. ráčí na to list vydati, aby J. Mt. ani budoucí králové čeští všech⁶ zemí, zámkův a měst, kteříž od císaře Karla J. Mt. k koruně připojení a vtělení jsou, že nemají o ně více smluv činiti ani jich zapisovati, ani odcizovati tak, jakž císaře Karla J. Mt. listové na to ukazují. Než jestliže by se kdy trefilo, že by toho jaká znamenitá potřeba koruně přišla a že by o ty země, zámky a města mělo jednáno býti, že nemá toho J. Mt. i budoucí králové čeští jinak jednati, než s volí a radou na obecném sněmu. A k čemuž by tu radili a svolili, tu J. Mt. král. a budoucí králové čeští budou moci jednati a jinak nic.

Tu pak páni a rytířstvo na obecném sněmě takto se o to svolili a za právo našli: že žádný stav zvláště a žádné osoby ani osoba bez obecního sněmu nemají králi J. Mt. ani budoucím králům českým k odcizování nadepsaných zemí, měst, zámkuov a panství raditi, než toliko na sněmu obecném. A jestliže by se kdy trefilo, že by kteří aneb která osoba k tomu radila neb radili bez obecního sněmu a v to krále J. Mt. neb budoucí krále české uvedla nebo uvedli k těm smlouvám, aby byly nadepsané země, zámky, města odcizovány, že má k tomu nebo k nim každému hledíno býti tak jako k rušiteli obecního dobrého. A pan kancléř má registra královská všech kráľuov přehledati, a což najde těch smluv a zápisuov,

tak jakož se nahoře píše, má je v jedna registra složiti a na Karlštajn položiti. A také král J. Mt. ani budoucí králové čeští na žádné manské zámky, města, tvrže ani na jiné věci lena dávati nemají, než pod tou vajminkou, aby se soudili, jakž privilegium císaře Karla J. Mti. ukazuje.

^a *¶ rukou a po straně*: O vyplacování statků zastavených a neodcizování jich od království tohoto. Sněm léta 1575, folio 7. O statcích k království nále. zřejších, jichžto Čechové držitelé jsou. Sněm léta 1575, folio 8.

^b *¶ rukou a proti těmto slovům*: Zřízení zemské A 18, 19.

^a *v A i v B připsáno*: a přijímání cizozemcův do země, v B však je *připisek přeškrtnut*, poněvadž se stalo rozhodnutí, tam ten artykul nedati, nýbrž k A XVIII. Viz tam.

¹ *Tím míněna příslušná ustanovení Zlaté buly Karla IV. z r. 1355. Viz H. Jireček, Codex iuris bohemicus II, str. 395. Srov. Kalousek, České státní právo, II. vyd., str. 113.*

² *Běží o smlouvu ze 14. července 1465. Viz Palacký, Dějiny IV, str. 321. Vidimus v korunním archivu v Praze. Viz též Lommer, Die böhmischen Lehen in der Oberpfalz I, str. 51—52.*

³ *Běží o smlouvy z r. 1459. Orig. v kor. archivu v Praze. Viz Palacký, Dějiny IV, str. 80—81, též Urbánek, Dvě studie o době poděbradské, str. 305. Srov. též Stieber, České státní smlouvy I, č. 308.*

⁴ *Jest to kus, uvedený v Bittnera, Chronologisches Verzeichnis der österreichischen Staatsverträge I, č. 75 (po příp. čís. 74 a 79). Originály č. 75 a 79 dnes v kor. archivu v Praze. Viz, co o č. 75 praví E. Brandenburg, Moritz von Sachsen I, str. 486. Srovnej též listinu, kterou Ferdinand I. uděluje purkrabímu míšenskému, Jindřichovi z Plavna, léno na Schleich, Greiz, Saalburg, Lobenstein a Stein. Datum 21./1. 1549; v ní se dovolává smlouvy s Moricem Saským z r. 1546 Smlouva z 21./1. 1549 otiskána u Lüniga, Reichsarchiv P. spec. contin. II, Band 7, č. CLIX, též u Buchholtze, Geschichte Ferdinand des Ersten, sv. IX, str. 233—236. Srov. též Kalousek, České státní právo, 2. vyd., str. 157—158 pozn.*

a V. Budovcem v B po straně: 4.

A XVII. [A i B nový.]

Pod týž artykul náležejí tito^a:

Statkův, kteříž sou království jmenováni a za stolní od starodávna jmíni a z těch na díle některým osobám^b z stavův prodání, i také ti buďto ve dsky zemské před shořením desk aneb po shoření vloženi neb^c jinak jakkoli k dědictví, co by^d se ukázati mohlo a buďto v království tomto ležících aneb v zemích k tomuto království připojených uvedeni sou, jedenkaždý^e i s dědici a budou-

O statcích k království náležejících, jichžto držitelé Čechové sou. Sněm léta 1575.

cími svými tak vedlé toho dáni, jako by na každou tu obzvláštní věc jednomu každému relací zemská na sněmě obecním ke dskám zemským učiněna byla, bezpečně aby užiti mohl a užil. Než kdož by koliv z stavův, které z těch statkův zemských, k užívání králům J. Mtem. českým náležejících zástavou, toliko jistými majestáty a zápisy držel, ten každý toho vedlé takových majestátův a zápisův, na summy i životy svědčících, pokudž ty ukazují, také užiti a vedlé toho se zachovati má¹.

O vyplacování statkův cizozemcům zastavených a neodcizování jich od království tohoto.

Sněm léta 1610.

J. Mt. král.^f ráčil jest se také s stavy tohoto království milostivě na tom sněsti, která knížetství, klášterové, neb^s jacíkoli statkové od tohoto království, zemí k němu příslušejících a k koruně české náležející, cizozemcům buď vyššího neb nižšího stavu a povolání zastavení sou, ty že J. Mt.^h, pokudž by se J. Mti. vidělo, zase vyplatiti moci ráčí. Pakli by toho J. Mt. král.ⁱ sám učiniti a týchž statkův vyplatiti chtěti neráčil, tehdy ráčí k tomu milostivě povolovati, aby osoby z stavův tohoto království z^j rodilých Čechův^k takové statky^l vyplatiti mohly, a jestliže by kdo z obyvatelův tohoto království z rodilých Čechův, který ten statek vyplatil a jeho v držení vešel, že má takového statku do devíti let pořád zběhlých v držení a užívání zůstávati. Pokudž by pak J. Mt. král.^m po vyjití těch devíti let týž statek k své vlastní ruce vyplatiti chtěti ráčil, tehdy ráčí míti tomu držiteli rok napřed k vejplatě dáti věděti a po vyjití téhož roku napřed věděti daného, kdyby koliv J. Mt. král.ⁿ i budoucí J. Mti. králové čeští tůž summu vejplatní i s tím, což by týž držitel pro tůž vejplatu vynaložil aneb s povolením J. Mti. král.^o na tom statku zlepšil, položiti ráčil, tehdy týž držitel neb dědicové jeho budou povinni tůž summu svou přijíti a proti tomu J. Mti. král.^p týž statek postoupiti; kterýchžto statkův J. Mt. král.^q vyplatit je, ráčí je moci držeti a užívati. Avšak týchž ani žádných jiných statkův od koruny české bez povolení stavův (poněvadž to předešle sněmy a zřízením zemským s volí králův českých Jich Mti., též i majestátem krále Vladislava vyměřeno a vypovědíno^r jest) zastavovati a odcizovati aby neráčil^a.

^a tito následující A.

^b tak A a sněm 1575; B měl původně: některými osobami; potom osobami opraveno v osobám, ale některými zůstať.

^c aneb A a sněm 1575.

^d což by *A a sněm 1575.*

^e toho jedenkaždý *sněm 1575.*

^f cí. *sněm 1610.*

^g aneb *A a sněm 1610.*

^h J. Mt. cí. jakožto král český *sněm 1610.*

ⁱ cí. *sněm 1610.*

^j nemá *A ani sněm 1610.*

^k rodilí Čechové *A a sněm 1610.*

^l statky s volí krále J. Mti. *A a sněm 1610.*

^m cí. *sněm 1610.*

ⁿ J. Mt. cí. jakožto král český *sněm 1610.*

^o cí. *sněm 1610.*

^p cí. *sněm 1610.*

^q cí. *sněm 1610.*

^r znamenitě vyměřeno a zapovědino *A a sněm 1610.*

¹ *Až sem převzato ze sněmu 1575 drž. a zavř. v outery po sv. Matouši evangelistu Páně (27./9.), viz Sněmy české IV, str. 273 (art. O statech k království náležejících, jichžto držitelé Čechové jsou).*

² *Druhý odstavec převzat z art. sněmu 1610 O vyplacování statkův cizozemcům zastavených a o neodcizování jich od království tohoto (Tisťené art. sněmu 1610, str. CVII—CVIII); sněm r. 1575, Sněmy české IV, str. 273 mají text místy odlišný. Viz též A XVIII a A XIX.*

A XVIII*.

Najjasnější kníže a pán, pan Vladislav, z Boží milosti král český etc., se pány a vládykami na plném soudu s povolením a volí knížat i všech panův a vládyk a měst pražských i jiných měst i vsí obce království českého na obecním sněmu všeho království, kterýž držán byl, královská Milost se pány a vládykami nahlédše pilně v starodavní zřízení a ustanovení, což se zámkuv, braduov i tvrzí v království českém odcizování dotýče, kterak jest pod velikými pokutami zřízeno a utvrzeno, aby toho nebylo; též i nyní J. Mt. král. se pány a vládykami na plném soudu vzhledše na to, aby taková věc škodná v této koruně nevznikla, k záhubám a k škodnému roztržení nepřišla: i našli a za právo ustanovili vuobec^a, aby po dnešní den žádný z knížat, panuov, vládyk kteréhožkoli stavu buď duchovního aneb světského, svých hradův, tvrzí, měst i všelijakého zboží v království českém cizozemcům, buďto osobám nízkým nebo vysokým, nižádným neprodávali, nezastavovali a nezapisovali, nepostupovali, ani směňovali nižádným vymyšleným obyčejem, nic

sobě ku pomoci neberouce, buďto svobodných, manských aneb zápisných, bez povolení J. Mti. král. a potomních kráľuov českých. A J. Mt. král. a potomní Jich Mt. kráľové čeští neráčí a nemají k takovým věcem nížádného povolení dávatí bez vuole a rady zemské.

Pakli by kdo přes tento nález které hrady, tvrže nebo města anebo jiné všeliké zboží zastavil, prodal, dal nebo směnil cizozemcům, jako svrchu dotčeno jest, ten aby ztratil svou čest a jmín byl jako psanec a zhoubce kráľovství českého a z země vypovědín, a žádným vymyšleným obyčejem aby zase nebyl navrácen ke cti duchovním ani světským právem. A ten každý cizozemec kteréhožkoli stavu, přes tento nález co by takového koupil, dáním aneb zástavou nebo směnou přijal, peníze své aby ztratil a zámek ten nebo zboží aby na kráľovu Milost spadlo nebo spadly, jakož vjše o tom zapsáno stojí. A jestliže by se pak přihodilo a který obyvatel koruny chtěl dáti, prodati nebo poručiti svooj statek cizozemci s kráľe J. Mti. vůlí a zemským povolením, tehdy prvé, nežli se v to uváže ten cizozemec, má napřed ujistiti to dskami zemskými a listem pod pečetí svou, ten ke dskám položíc, aby žádného jiného dědičného pána neměl nežli kráľe českého korunovaného, a ve všech povinnostech aby se srovnal s obyvateli země české. A když by se jinde vyprodal a zde v zemi usedl, tehdy má nebo mají kráľi J. Mti. i vši zemi listem povinnost (jakž dotčeno) slíbiti, též jako i jiní obyvatelé v zemi pod pokutami. Než dokudž by té povinnosti nahoře dotčené neučinil, nemají mu zámkové ani zboží, kteréž by v zemi koupil, postoupeny býti. Než Čech, který by koli co jinde v cizí zemi měl, má nebo míti mohl, tomu se cesta nezavírá, by toho užiti nemohl. To však znamenitě se vyměňuje^a, že obyvatelé markrabství moravského, knížetství slézsského, markrabství lužického^b, Horního i Dolního, v kupování zámkův, tvrzí ani vsí, kteříž jsou dědičně a věčně k kráľovství českému připojeni a vtěleni, ti^g se za cizozemce nepokládají. Jestliže by který obyvatel z těch zemí svrchu psaných kteréhokoli zboží a zámkův vedlé práva země české došel, ten má kráľi českému, nynějšímu i budoucímu, z toho slib a povinnost učiniti^h, jakožto obyvatelé jiní v kráľovství českém s takovým zbožím. A nemá jemu toho statku a zboží koupeného postoupeno býti, leč by prvé slib a povinnost kráľi J. Mti. i vši

zemi učinil^δ podle způsobu svrchu psaného, aby žádného jiného za pána dědičného neměl nežli krále českého korunovaného pod pokutami svrchu psanými.

* *Nezměněn.*

^a *Ř rukou a po straně: Zřízení zemské A 17, 19; rukou b: Sněmovní sňesení léta 1610, folio 84, 82. Viz dále pozn. 1 u nového A XVIII.*

^b *Ř rukou a po straně: Zřízení zemské J 52.*

^c *Moravan[é] a Slezáci V. Budovcem poznamenáno v B po straně.*

^β *ti... nepokládají v B podtrženo V. Budovcem.*

^γ *i budoucímu... povinnost učiniti podtrženo V. Budovcem v B.*

^δ *A nemá jemu toho statku... zemi učinil podtrženo V. Budovcem v B.*

A XVIII*. [A i B nový.]

Pod ten artykul položiti se má tento artykul sněmovní:

Kdožkoli budoucně do země této za obyvatele od J. Mti. král.^a a stavův na obecním sněmě přijímání budou, každý má býti povinen ode dne přijetí svého do země v šesti nedělích zápis dskami zemskými a list pod pečeti svou vedlé zřízení zemského, že žádného jiného za pána dědičného nežli J. Mt. krále českého korunovaného míti, s obyvately tohoto království ve všech povinnostech se srovnati^b, tomu majestátu, na náboženství stavům danému, a porovnání, mezi stavy^c podjednou a podobojí při^d sněmě léta 1610e učiněnému a ve dsky zemské vloženému, dosti činiti, v tom státi a víry buď podjednou neb podobojí býti, chce učiniti a^f po učinění téhož zápisu statek pozemský v týmž času zde v tomto království sobě koupiti, jazyku českému své děti učiti dáti a jakého stavu, buď panského, rytířského neb městského užívá a užívati chtějí budou, aby v týmž času svrchu dotčeném před osobami z toho stavu kteréhožkoli kdo užívati by chtěl^g, sněmem k tomu voleným vedlé dobrého, starobylého a chvalitebného obyčeje a zvyklosti tohoto království provedl a ukázal. A pakli by sobě toho všeho k místu a konci v tom času nepřivedl, tehdy též přijetí do země minouti a dále žádné platnosti, moci a průchodu svého míti nemá^h.

* *Celý tento artykul jest v B přeškrtnut, v A nikoli; Ř jak zjevno, též k němu hledí; jest opět otázka, kdy, kým a proč byl přeškrtnut; snad to souvisí se změnami v pořadí u K XXXVIII—K XL.*

^a *cis. sněm 1610.*

^b *řád a právo obhajovati, trpěti i podnikati sněm 1610.*

O přijímání
cizozemcův
do země.

Sněm
léta 1610.

c stranou sněm 1610.

d při nynějším sněm 1610.

e léta 1610 nemá sněm 1610.

f nemá A ani sněm 1610.

g kteréhož by kdo užívati chtěl A a sněm 1610.

¹ *Celý tento artykul shoduje se doslovně až na vytkené změny s prvním odstavcem art. sněmu 1610 O přijímání cizozemcův do země. Viz tištěné art. tohoto sněmu str. LXXXII—LXXXIII.*

A XIX*.

My Vladislav^a, z Boží milosti uherský, český, dalmátský, charvátský etc. král, markrabě moravský, lucemburské a slézske kníže a lužický markrabě etc., oznamujem listem tímto všem, že jsouce prošení a žádání snažnými prosbami od panuov a rytířstva, Pražan i jiných posluov z měst království Našeho českého, věrných Našich milých, abychme pro zvelebení a rozšíření a pro dobré koruny české ráčili je z takového zavedení, v kteréžto království přišlo jest, vyvesti. Kdež My znajíce takovou slušnou žádost a prosbu jich a k tomu také potřebu i zašlost skrze předky Naše, krále české, uvedenou, buďto skrze zástavy, připisování sum, životův dávání, zámkův, měst téhož království, zvláštní milostí Naší k tomu jsouce hnutí a to opatřiti chtěice, aby k napravení království to přijíti mohlo a zámkové svrchu psaní, města aneb jiná zboží s jich příslušenstvím, k témuž království příslušející, kteréž Nám nyní v rukou a držení Našem jsou anebo potomně Námi neb budoucími Našimi králi českými k výplatám a k držení Našemu přijdou: takto o tom k prosbám svrchu psaných panuov, rytířstva, Pražan a posluov od měst téhož království českého s volí a radou jejich ustanovujem. Kteréžto ustanovení a zřízení držáno býti má neporušitelně od Nás i od budoucích Našich králuov českých.

Najprvé^a což jest koli komu předky Našimi anebo Námi od království českého k dědictví pryč dáno, při tom každý zuostaven býti a to držeti i toho požívati bude moci, buď zámky, města, městečka nebo vesnice, v království českém ležící a k témuž království příslušející. Než kdož pak koli které zámky, města nebo tvrze, vesnice aneb cožkoli jiného zápisu předkuov Našich. i od Nás drží, ti všickni toho užiti mají tak, jakož ti zápisové svědčí a uka-

zují. Než^b po dnešní den nemáme více ani budoucí Naši^c králové čeští nic od království zastavovati ani dědicky dávati ani kterých sum připisovati anebo životův přidávati bez rady vši země české ani zámkuov, kterýchž nyní v držení jsme anebo potom budeme, nikterak zapisovati ani zavazovati nemáme žádnému. Než chtěli-li bychom kdy buď My nebo budoucí Naši králové čeští které zámky, města, městečka anebo vesnice pro potřebu zemskou zastaviti: to máme a moci budem učiniti s radou a volí vši země a jinak nic. Pakli bychom co přes to zastavili, dali, prodali bez vuole a rady vši země buď My nebo budoucí Naši králové čeští to dáni, prodání, zástava, životův zapsání anebo sum připisování žádné moci míti nemá a nebude, nyní ani v budoucích časích. A kdož by přes toto svolení a ustanovení Naše k prosbě a k žádosti svrchu psaných věrných Našich po tento den jaké sobě zápisy buď od Nás neb od budoucích Našich králův českých zjednal a obdržal, ty My všecky moci Naši královskou v Čechách a tímto ustanovením moříme, kazíme a v nic obracujeme, tak že žádné moci ani které pevnosti míti nemají a nebudou. Než chtěli-li bychom výplatu dáti^c na ta zboží, kteráž jiní drží od království tak a v té summě, jakž by jeho předešlí zápisové svědčili a ukazovali, takovou výplatu dáti můžem a moci budem i s budoucími Našimi králi českými z milosti Naši životův na tom žádných ani sum nepřipisujícíe.

Což se pak manství dotýče, kteréž jsme My aneb předkové Naši králové čeští pryč dali dědicky v zemi české, to dáni v své moci zůstati má. A což bychom napotom dáti chtěli na manství v Čechách, to dobře učiniti můžem a moci budem. A tím vším obyčejem, jakož se nahoře píše, chceme, aby od Nás i od budoucích Našich králuov českých zachováno a držáno bylo v markrabství moravském, v knížetství slézáckém, v markrabství lužickém, v Šestiměstech beze všeho přerušení nyní i na budoucí časy; přikazujícíe větším i menším úředníkuom desk zemských království českého, věrným Naším milým, abyšte tento list Náš pro budoucí pamět, když k Vám od Nás přinesen bude, ve dsky zemské vložiti a vepsati rozkázali, a toho jinak nečinili, bez zmatku a i všelijaké odpornosti. A také tento list po vložení jeho ve dsky zemské má mezi jinými listy a privilejimi na Karlštajně schován a položen býti. Tomu na svědomí majestát Náš k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. Dán v Prešpurce, v outery

po svatém Martinu¹ léta Božího tisícého čtyřstého devadesátého devátého a království Našich uherského desátého a českého dvacátého devátého.

Wladislaus rex manu propria subscripsit.

Tento majestát ve dsky zemské vložen jest byl z rozkázání najjasnějšího knížete a pána, pana Vladislava uherského, českého etc. krále etc. Poslové na to od J. Mti. byli jsou Jindřich z Hradce, nejvyšší komorník království českého, Půta z Ryžemberka a z Švihova, nejvyšší sudí království českého, z panuov jsouce k tomu zvláště vyslaní².

* *Nezměněn.*

^a *U rukou a po straně:* Majestát krále Vladislava o neodcizování dědictví od království českého.

^b *U rukou a po straně:* Zřízení zemské A 17, 18.

^c *U rukou a po straně:* Zřízení zemské Q 6.

¹ 12./11.

² *Otištěn již v zřízení zemském z r. 1500 (vydal Fr. Palacký) str. 224—226.*

a V B proti tomuto textu V. Budovcem na počátku připsáno olávkem NB a na konci textu: 1575, 1610. Tím míní se artykulové sněmu 1575, drž. a zavř. v ouřerý po sv. Matouši (27./9.) O statcích k království náležejících, jichžto držitelé Čechové jsou, dále art. téhož sněmu O vyplacování statkův eizozemcům zastavených (Sněmy české IV, str. 273—4) a art. sněmu 1610 O vyplacování statkův eizozemcům zastavených a neodcizování jich od království tohoto. (Tiské art. sněmu 1610, str. CVII—CVIII.) Viz též A XVII a XVIII.

A XX*.

Artykulové, v čem J. Mt. král. nebo králová česká moci míti neráčí^a.

J. Mt. král. ráčil jest se k tomu podvoliti a to dskami zemskými rozkázati zapsati, že nemá na žádnou věc zemskou obecní žádných relátoruov činiti, a by pak J. Mt. král. komu to z rady J. Mti. poručiti ráčil, nemá té relací k sobě žádný přijíti a úředníci desk té relací přijíti nemají. Pakli by na tu relací přijali, buď co vepsali obecního bez relátorův, na to od země z obecního svolení vyslaných z panův a z vládyk, a též že by vymazali co obecního bez relátorův, na to ode vši země vyslaných tak, jakž se nahoře píše: tehdy ti úředníci mají hned beze vši milosti na hrdlech trestání býti a ta relací tak zapsaná nemá žádné moci míti.